

ARUZ VEZNİNİN SON ŞAİRLERİNDEN ANTAKYALI YAHYÂZÂDE ÂSAF

YAHYAZADE ASAF FROM ANTAKYA, ONE OF THE FINAL POETS OF ARUZ METER

Hüseyin GÜFTA*

ÖZET: Âsaf, 1880-1971 yılları arasında Antakya'da yaşamıştır. Antakya eski müftülerinden Yahyâ Efendi'nin oğludur. Babasından ve yaşadığı dönemin tanınmış âlimlerinden devrinin ilimlerini tahsil etmiştir. Divan şiiriyle tanışmasında divan şairi olan babası Yahyâ Efendi'nin büyük tesiri olmuştur. 150 şiiri ve 12 düz yazısının olduğu, şiirlerinin 139'unu aruz vezniyle yazdığı belirlenmiştir. Bu çalışmada, Yahyâzâde Âsaf'ın aruzla yazdığı şiirler hakkında bilgi verilecek ve bu şiirler örneklendirilecektir.

Anahtar Sözcükler: Yahyâzâde Âsaf, Antakyalı şairler, aruz vezni.

ABSTRACT: Asaf lived in Antakya between 1880 and 1971. He was son of Yahya Efendi, one of the old Antakya muftis. He learnt scholarship of his era from his father and famous scholars of his time. His father Yahya Efendi, who was a diwan poet, had a great effect on his learning Diwan poetry. It is known that he wrote 12 proses and 150 poems, 139 of which were written in aruz meter. In this paper, information about poems written in aruz meter by Yahyazade Asaf will be given, and these poems will be exemplified.

Keywords: Yahyazade Asaf, poets from Antakya, aruz meter.

1. GİRİŞ

Aruz, bir ahenk veznidir. Necâtî, Fuzûlî, Bâkî, Nef'î, Nâbî, Tevfik Fikret, Mehmet Âkif Ersoy ve Yahya Kemal Beyatlı gibi şairler, duygu ve düşüncelerini aruz vezninin ahenkli ikliminde başarılı bir şekilde ifade etmişler ve isimlerini Türk şiir tarihine aruzun usta şairleri olarak yazdırmışlardır. 20. yüzyılda, aruzun usta şairlerinin yolundan yürüyerek şiirlerini aruz vezniyle yazmış şairlerden biri de *Âsaf* mahlaslı *Yahyâzâde Âsaf*'tır.

Âsaf, Hicrî 1297'de (M.1879-80) Antakya'da doğdu. Babası Yahyâ Efendi, annesi Fatma Hanım'dır. İlk öğrenimini Antakya Mekteb-i Rüşdiyesi'nde tamamladıktan sonra medreseye devam etmiş, Arapça ve Farsçayı tahsil etmiştir. Babası Yahyâ Efendi'den sarf ve nahiv okumuş, Attâr İzzet Efendi ve Resûl Efendi'den mantık ve maânî dersleri almıştır. Hacı Bedirzâde Kâmil Efendi'nin derslerine devam ederek bedî', beyân ve tefsîr okumuş, müftü Abdulkâdir Efendi ve Hoca Raûf Efendi'den Farsça ve edebiyat tahsil etmiştir (Türkmen, 1939, c.III, s. 830). Kısa süren İstanbul, Halep ve Beyrut seyahatleri dışında ömrünü hep Antakya'da geçirmiştir. 18 Ağustos 1971'de Antakya'da vefat etmiş ve Antakya Şehir Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Âsaf'ın tek eseri kendi el yazısıyla yazdığı bir *Defterdir*¹. Defter, nazım ve nesir olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Nazım bölümünde 133'ü aruzla, 11'i hece vezniyle yazılmış toplam 144 manzume bulunmaktadır. Çeşitli mecmualardan ve şairin akrabalarının özel

* Prof. Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Hatay - Türkiye, hgufta@gmail.com

¹ Defter, 20x8 cm ebadında, şirazeli ve kırmızı meşin ciltle cönk şeklinde ciltlenmiştir. Sarı, yeşil ve mavi kâğıt üzerine siyah, mavi ve kırmızı mürekkeple rika yazı ile yazılmıştır. Defterin 202 sayfadan ibaret olan ön kısmı şiirlere, 54 sayfa olan arka kısmı nesirlere ayrılmıştır. İlk 33 sayfası koparılmıştır. Farklı satırla yazılmış olan defterin cildi ve çeşitli sayfaları zarar görmüştür.

arşivlerinden elde edilenlerle birlikte şiirlerinin sayısı 150'ye ulaşmıştır². Nesir bölümünde 6'sı mektup olmak üzere toplam 12 yazı bulunmaktadır. Defterde, *Ebcad Hesâbı Üzere Esâmî* başlığı altında toplam 787 özel ismin ebced hesabına göre sayı karşılığı en küçük olandan en büyük olana doğru sıralanmış bir bölüm de vardır.

Âsaf'ın, divan şiiri geleneği ve aruz vezniyle tanışmasında babası Yahyâ Efendi'nin büyük katkısı olmuştur. Âsaf, muhitinde çok genç yaşta meşhur olmuş Antakyalı divan şairlerinden ve Antakya eski müftülerinden Yahyâ Efendi'nin oğludur. Yahyâ Efendi, divan şiirini sevenleri Antakya'da bir araya getirmiş, civardaki şehirlerden birçok şairi Antakya'da buluşturarak edebî muhiti canlı tutmuş, hemen hemen her akşam evinde edîp ve şairlerle meclisler kurup edebî sohbetler yapmıştır (Türkmen, 1939, c. III, s. 684-688; Çabuk, 1996, s. 11). Âsaf, bu muhitin tesirinde kalmış ve ilk edebî terbiyesini bu şiir meclislerinden almıştır.

Son devir kaynak eserleri, Âsaf'ı klasik şairler arasında saymışlardır. *Son Asır Türk Şairleri*, Âsaf'ı 20. yüzyıl Türk şairleri arasında saymış, hayatı hakkında bilgi vermiş ve şiirlerinden seçtiği iki gazeli örnek göstermiştir (İnal, 1930, s. 64). *Tuhfe-i Nâilî* ise onu divan şairleri arasında kaydetmiş, kısaca hayat hikâyesinden bahsetmiş ve bir beytini örnek vermiştir (Kurnaz-Tatçı, 2001, c. I, s. 46).

Âsaf, taşrada yetişmiş olmasına rağmen iyi bir divan şairi olarak kabul edilen babası Yahyâ Efendi'nin tesiri ve kendisinin almış olduğu klasik eğitim dolayısıyla şiir geleneğini çok iyi bildiği için divan şiirine bağlı kalmış, daha çok aruz vezniyle şiirler yazmıştır. Yaşadığı devirde, ilim ehli olmayan ve şiir sanatından anlamayan kişilerin divan şiiri hakkındaki olumsuz düşüncelerine aldırılmadan, *üslûb-ı kadîm*, *tarz-ı kühen*, *tarz-ı kadîm* ve *eski üslûp* olarak zikrettiği divan şiirinden vazgeçmemiş, duygu ve düşüncelerini ısrarla aruz vezniyle ifade etmiştir:

Nâ-puhte nihâdân ko ne derlerse desinler

Üslûb-ı kadîm tarz-ı kühenden geçemezsin (G.17/8)³

Yine bir nev-gazel nazm eyledin tarz-ı kadîm üzre

Nihâyet vermedin gitdi ey Âsaf eski üslûba (G.37/5)

Âsaf, 150 şiirinin 139'unu aruz vezniyle yazmıştır. Bu şiirlerde divan şiiri geleneği konularının yanı sıra doğup büyüdüğü memleketi Antakya'yı⁴ ve günlük hayata dair her ayrıntıyı aruz vezniyle ifade etmede hiç zorlanmamıştır. Aşk, ayrılık, hasret, güzellik, rintlik gibi divan şiiri geleneğinin klasik konularını (G.1-43), dostlarına yazıp gönderdiği manzum mektupları (Mes.1, 2), bir okuldaki sergi açılışını (Mes.3), eşine olan sevgisini (Mes.4), aşçı dükkânında gördüğü eksiklik ve aksaklıkları (Mes.5), doğum, ölüm, imar faaliyetleri ve tabii afetler gibi

² Defter dışından elde edilen şiirler, *Yeni Mecmua*, *Ayçiçeği ve Güneyde Kültür* adlı mecmualardan derlenmiş, Âsaf'ın oğulları, torunları ve dostlarından alınmıştır.

³ Bu yazıda yer alan Âsaf'a ait beyitlerin tamamı, kısaltmalar kullanılmak suretiyle *Hüseyin Güftâ. Antakyalı Şair Yahyâzâde Âsaf. Mehmet Tekin Yayınları, Antakya 1999* adlı eserden alınmıştır. Kısaltmalar şöyledir: AYDS: Aruz Vezni ile Yazılmış Diğer Şiirler; BM: Beyitler ve Müfredler; G: Gazel; K: Kıt'a-i Kebireler ve Kıt'alar; Mes: Mesneviler; N: Na't; T: Tarihler; Tah: Tahmîsler. Kısaltmadan sonraki ilk rakam şiirin, ikincisi ise beytin numarasını göstermektedir. (G.17/8): 17. gazelin 8. beyti gibi.

⁴ Âsaf'ın, şiir ve yazılarında Antakya'ya nasıl yer verdiğine dair ayrıntılı bilgi ve örnekler için Bkz. Hüseyin Güftâ. Yahyâzâde Âsaf'ın Şiir ve Yazılarında Hatay. *Güneyde Kültür*, sayı 101-102-103, s.17-21, Antakya 1997.

Antakya'da olup biten olaylara düşürdüğü manzum tarihleri (T.1-30), gökyüzüne güzellik katan ayı (AYDŞ.1), hikmetli söyleyişlerini (AYDŞ.2, 3), okul ve bilgi ile ilgili düşüncelerini (AYDŞ.6), memleketine ve dostlarına olan hasretini (AYDŞ.7), tabiat sevgisini (AYDŞ.8), latifelerini (AYDŞ.9, 10), Hatay istiklalini (AYDŞ.11), dostlarından birinin mezar taşı kitabesini (AYDŞ.12), bir mecmuanın evlilikle ilgili sorduğu bir soruya verdiği manzum cevabı (K.1), bir şiire takrizini (K.2), aşk ve hürriyet hakkındaki düşüncelerini (K.3), kendisinin, oğlunun ve bir dostunun fotoğraflarının arkasına yazdıklarını (K.4, 5, 6), güzellik kraliçesi Mübeccel Hanım'ın fotoğrafı hakkında hissettiklerini (K.7), Atatürk'ün üstün kişilik özelliklerini ve düşünce ufğunun enginliğini (K.8), gönderilen bir selama verdiği karşılığı (K.9), hasta olduğu için icabet edemediği bir davete cevabını (K.10) ve kendi mezar taşı kitabesini (K.11) şiirle ve aruz vezniyle yazmıştır. Âsaf'ın aruz veznindeki yeteneğine ve bu vezinle şiir yazma kararlılığına en somut delil, kıt'a nazım şekli ve aruz vezniyle yazdığı kendi mezar taşı kitabesidir. Hayatta iken *mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün* kalıbıyla yazdığı ve öldükten sonra mezar taşına yazılmasını vasiyet ettiği kıt'a şöyledir:

*Beni zikr eyleyin hayr ile nâmım yâda geldikçe
O dem bir fâtihayla rûhumı şâd eyleyin yârân
İlâhî seyyiâtım setr edip rûz-ı kıyâmetde
Bu abd-i âcizin Âsaf kulun kıl mazhar-ı gufrân (K.11)*

Âsaf'ın şiirlerindeki aruz kalıplarının kullanım oranı, divan şiirindeki aruz kalıplarının kullanım oranlarıyla benzerlik göstermektedir⁵. Âsaf, aruz vezniyle yazdığı 139 şiirinde 6 aruz bahrine ait 14 farklı kalıp kullanmıştır. Şiirlerinin aruz kalıplarına göre dağılımı şöyledir:

Hezec Bahri: 62 şiir, oranı 44,60 (mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün 39, mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün 1, mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün 18, mef'ûlü mefâ'îlün fe'ûlün 4).

Recez Bahri: 3 şiir, oranı 2,15 (müstef'îlün müstef'îlün müstef'îlün müstef'îlün 1, müstef'îlün müstef'îlün 1, müstef'îlâtün müstef'îlâtün müstef'îlâtün müstef'îlâtün 1).

Remel Bahri: 54 şiir, oranı 38,84 (fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün 27, fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün 24, fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün 3).

Muzâri' Bahri: 15 şiir, oranı 10,79 (mef'ûlü fâ'îlâtü mefâ'îlü fâ'îlün 14, mef'ûlü fâ'îlâtün mef'ûlü fâ'îlâtün (müstef'îlün fe'ûlün müstef'îlün fe'ûlün) 1).

Müctes Bahri: 3 şiir, oranı 2,15 (mefâ'îlün fe'îlâtün mefâ'îlün fe'îlün 3).

Haşif Bahri: 2 şiir, oranı 1,43 (fe'îlâtün mefâ'îlün fe'îlün 2).

Her divan şairinde görülebilen aruz vezni uygulamasıyla ilgili tasarruflara Âsaf'ın şiirlerinde de rastlanmıştır. Bu tasarruflara birkaç örnek verelim: Sonu â, î, û gibi uzun sesli ve *nun* ile biten, yine sonu çift sessizle bittiği hâlde son sesi *nun* olan kelimelerin bu hecelerinde genelde med yapılmaz. Âsaf, son heceleri aruz uygulamasındaki değeri bir kapalı hece olan *rîzân* (G.11/5), *sîmîn* (T.1/10), *hûn* (G.8/4) ve *hüsñ* (G.3/3) gibi kelimelerde vezin gereği *med*

⁵ Divan şiirindeki aruz kalıplarının kullanım oranları hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz. Haluk İpekten. Eski Türk Edebiyatı Edebî Bilgiler (Nazım Şekilleri-Aruz Ölçüsü) 2. Kısım Aruz Ölçüsü. Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, Erzurum 1989, s.246-248.

yapmıştır. *mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün* kalıbıyla yazdığı aşağıdaki ilk beyitte yer alan *pür-hûn* ile *mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün* kalıbıyla yazdığı ikinci beyitteki *hüsn* kelimelerini medli değerlendirmiştir:

Demek mümkün mü hayfâ bu tegâfûl bu gazablarla
Dil-i pür-hûn nâzik gamze-i hûn-hâr nâzik-ter (G.8/4)

Sensin güzeller içre havârik-nümâ-yı ân
Bulmuş cihân-ı hüsn senin ile ferr ü zîb (G.3/3)

Leylî - Leyli (G.24/2), sâkî - sâki (G.27/4), çâkî - çâki (G.41/2), vâdî - vâdi (G.42/4), nâmî - nâmi (T.2/2), noksânî - noksâni (AYDŞ.3/5), germî - germi (AYDŞ.5/1), serdî - serdi (AYDŞ.5/6) gibi birkaç kelimedede zihafa, birçok kelimedede de imaleye başvurmuştur. *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla yazdığı aşağıdaki beyitlerin ilkinin ikinci mısraındaki *Leylî* ve ikinci beytin birinci mısraındaki *sâkî* kelimelerinde vezin gereği zihaf yaparak kelimeleri *Leyli* ve *sâki* şeklinde okumuştur:

Deşt-i aşkın var nice Vâmıkları şeydâları
Leyli-i hüсне hemân Mecnûn olan bir ben miyim (G.24/2)

Sâki-i devrân beni etti humâr-âlûd-ı gam
Sunduğu câm-ı gamı câm-ı safâ sanmış idim (G.27/4)

Aruz uygulamasında Türkçe kelimelerde med yapılmaz. Âsaf, *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla yazdığı aşağıdaki beyitte *yaz* kelimesini medli hece olarak değerlendirmiştir:

Gülsitân-ı tab'ına hiç ermemiş bâd-ı hazân
Yaz kış her dem açar ezhârı Hünkarzâdenin (AYDŞ.10/4)

Âsaf'ın aruz vezniyle yazdığı şiirlerin nazım şekilleri büyük oranda divan şairlerinin tercih ettiği nazım şekilleriyle ortaktır. Bu şiirlerde işlediği konular ise divan şiiri geleneği ile ortak olmasının yanı sıra bu geleneğin dışında da çok çeşitlidir.

Âsaf, aruz vezniyle yazdığı şiirlerde, divan şairlerinde olduğu gibi, nazım birimi beyit veya bend olan nazım şekillerini kullanmıştır. Aruzla yazdığı şiirlerin 122'sini beyit, 17'sini ise bend nazım birimiyle kaleme almıştır. Beyit nazım birimiyle kasîde, gazel, mesnevî, kıt'a, nazm, matla' ve müfred; bend nazım birimiyle ise murabba', muhammes, tahmîs, müseddes ve tesdîs yazmıştır.

Âsaf'ın aruzla yazdığı şiirleri 1 na't, 43 gazel, 5 mesnevî, 17 musammat, 30 manzum tarih, 15 manzume (dörtlük ve beyitler şeklinde yazılmış), 11 kıt'a, 3 matla' ve 14 müfreden oluşmaktadır. Bu şiirlerin nazım şekillerine göre dağılımı şöyledir: 9 kasîde, 49 gazel (mütezâd

1), 5 mesnevî, 1 murabba‘, 2 muhammes, 9 tahmîs, 4 müseddes, 1 tesdîs, 32 kıt‘a (kıt‘a-i kebîre 7), 3 nazm, 3 matla‘, 17 müfred (Farsça 1), 2 vezn-i âhar, 1 sarma kafiyeli manzume.

Âsafın aruz vezniyle yazdığı şiirlerinin muhtevası çok çeşitlidir. Âsaf, bu şiirlerde hem divan şiiri geleneği konularını hem de sosyal hayata dair her ayrıntıyı işlemiştir.

Âsafın *fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün* kalıbıyla yazdığı 9 beyitten oluşan 1 na‘ti vardır. Âsaf, bu na‘tte mübarek isim ve sıfatlarıyla Hz. Muhammed'den bahsetmiş ve O'ndan şefaath talep etmiştir. Na‘tin matla‘ ve makta beyitleri şöyledir:

Nâil-i firdevs-i vaslım bîm-i fir-katten emîn

“Hâzihi cennâti adnin fedhulûhâ hâlidîn”⁶

.....

Bende-i hâsındır Âsaf şânına dildâdedir

“Mâlehu illâ ridâke mâ yürîdu hûr-i in”⁷

Âsafın aruzla yazdığı şiirleri içinde söyleyiş olarak en güzel olanları gazelleridir. 43'ü muhteva ve şekil itibariyle klasik anlamda âşıkâne ve rindâne gazel, 6'sı⁸ ise sadece şekil itibariyle olmak üzere toplam 49 gazeli vardır. Âsaf, 248 beyit tutan âşıkâne ve rindâne gazellerini hem şekil hem muhteva bakımından tamamen divan şiiri geleneğine bağlı kalarak ve bu şiirin kaynakları ile estetik malzemesinden faydalanarak yazmıştır. Bu gazeller, divan şiiri geleneğinde olduğu gibi, sevgili, âşık ve rakîb arasındaki aşk merkezli ilişki üzerine kurulmuştur. Gazellerde işlenen esas tema aşktır. Gazellerde sevilen kişi olan *sevgili* her anlamda güç sahibi olan güzellik mülkünün mağrur bir sultanı, seven kişi olan *âşık* vuslat uğrunda sevgilinin her türlü eziyetine katlanan bir dert ehli, *rakîb* ise zararlı ve çirkin bir engel olarak ele alınmıştır. Âsafın *fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün* kalıbıyla yazdığı âşıkâne gazellerinden biri şöyledir:

Ey şeh-i hûbân ne sende nâz u istiğnâ biter

Ey meh-i tâbân ne bende âh u vâveylâ biter

Hep perişân-hâl olur zülfi gibi üftâdeler

Gülşen-i hüsnünde mâdâm sünbül-i ra'nâ biter

Gel inanma sevdiğim ağyâr eyler güftü ü gû

Sanma bu âlemde bir dem fitne-i a'dâ biter

Bahs açılrsa târ-ı zülfünden olur çok kîl ü kâl

Bir şeb-i yeldâ değil söz bitmeden dünyâ biter

⁶ “Bu Adn cennetidir, içinde ebedî kalmak üzere giriniz.”

⁷ “(Âsaf) cennet hurîlerini dahi istememekte, sadece senin rızanı istemektedir.”

⁸ N.1; AYDŞ.2, 3, 5, 8, 9.

Tohm-ı mazmûnun müberrâ gill ü gıştan Âsafâ
Bu zemîn-i fûshat-ı tab'ında çok ma'nâ biter (G.5)

Âsaf'ın, aruz vezniyle yazdığı ve beyit sayıları 4 ile 37 arasında değişen 5 mesnevisi vardır. *Hâcî Mesûd Beg'e Takdîm Edilen Mektûb-ı Manzûm* (32 beyit) ve *Lâmi' Efendi'ye Mektûb-ı Manzûm* (19 beyit) başlıklı mesneviler, dostlara yazılmış birer manzum mektuptur. *Înâs Mektebi Sergisi İçin* (4 beyit) başlıklı mesnevi bir okuldaki sergi açılışına, *Refikama* (19 beyit) adlı mesnevi şairin eşine, *Aşçı Dükkânı* (37 beyit) ise mizahî ifadelerle tasvir edilen Bilâl Çavuş'un aşçı dükkânına yazılmıştır. Âsaf'ın *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün* kalıbıyla yazıp eşine olan sevgisini ifade ettiği *Refikama* başlıklı mesnevi şöyledir:

Meyl etti gönül hüsnüne ey şûh-ı dilârâ
Ettim sana ben hâhiş ile aşkımı ihdâ

Yek-tâ gülüsün gülşen-i hüsnün sen a dilber
Bak ânına benzer mi şu nev-reste çiçekler

Bin mihr-i münîr bin meh-i tâbâna bedelsin
Yıldızların al şu'lelerinden de güzelsin

Yek-tâ-yı cihânsın güzelim kızlar içinde
Sensin meh-i tâbende o yıldızlar içinde

Teşbîh edemem hüsnünüzü şems ü hilâlâ
Sığmaz ki güzellikleriniz fikr ü hayâlâ

Âğûş-ı sa'âdette ben âzâde-i âhım
Müstağrak-ı envâr olalı baht-ı siyâhım

Lutf eyledi Mevlâ bana bir başka sa'âdet
Rûhunla edip rûhumu hem-bezm-i mahabbet

Sensin bana şimdi verecek rûh-ı diğeri sen
Hem bû-yı sa'âdet getiren bâğ-ı emelden

Envâr-ı melâhat ruh-ı tâbendelerinde

Ezhâr-ı mahabbet açılır handelerinde

Sensin dil-i gam-nâke meserret veren işte

Sensin bana ümmîd-i sa'âdet veren işte (Mes.4)

Âsaf'ın, 1 murabba', 2 muhammes, 9 tahmîs, 4 müseddes ve 1 tesdîs olmak üzere 17 musammat şiiri bulunmaktadır. 9 tahmîsin dağılımı şöyledir: Fuâd Battaloğlu'na 1, Mehmed Fuâd Baltacıoğlu'na 1, Kasîde-i Letâyif Der-hakk-ı Taksîmli Katâyıfa Tahmîs 1, Ali İlmî Beg'e 1, Hacivat'ın Gazeli Nâmî ile Karagöz Gazetesi'nde Neşr Edilen Bir Gazelin Karagöz Lisânıyla Tahmîs ve Zeyli 1, Abdurraûf Efendi'ye 1, Nedîm'e 1, Reşîd Lâmi' Efendi'ye 1, Yahyâ Efendi'ye 1. Tesdîs, Koca Râgıb Paşa'nın bir matla'ının şerh edilmesiyle oluşturulmuştur. *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbı ve *Tahmîs-i Gazel-i Nedîm* başlığı altında Nedîm'in bir gazeline yapmış olduğu tahmîsin ilk ve son bendleri şöyledir:

I

Bir zamânlar bezm-i işrette sebûlar var idi

Nâzenîn-endâm ü dilkeş mâh-rûlar var idi

Sünbülîstân-ı mahabbette ne bûlar var idi

Sînedevvel ne muhrik ârzûlar var idi

Lebde serkeş âhlar âteşli hûlar var idi

.....

V

Âsaf-ı dil-haste-veş söyle neden medhûşsun

Bir sitem-ger şûh elinden olmasın bî-hûşsun

Yoksa sahbâ-yı sükûtta mı aceb mey nûşsun

Ey Nedîm ey bülbül-i şeydâ niçin hâmûşsun

Sende evvel çok nevâlar güft ü gûlar var idi (Tah.7)

Âsaf'ın, doğum, ölüm, imar faaliyetleri ve tabii afetler gibi Antakya'da olup biten olaylara yer veren 21'i manzum tarih kıt'ası, 1'i mezar taşı kitabesi ve 10'u değişik sebeplerle yazdığı toplam 32 kıt'ası (kıt'a-i kebîre 7); 1'i manzum tarih, 1'i mezar taşı kitabesi, 1'i de nazîre olmak üzere 3 nazmı vardır. *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün* kalıbı ve *Yeni Câmi'in Kapısına Târih* başlığı altında Antakya Yeni Câmi'in kapısına düşürdüğü tarih kıt'ası şöyledir:

Bu târihinle ehl-i hayra pey-rev oldun ey Âsaf

Hemân ashâb-ı sa'ye ecrin ihsân eylesin Mevlâ

Gelir bir sûret-i zîbâ yazarken fikre târihin

Yeni Câmi' kapısı etti bir şekl-i cedîd peydâ

H.1349 / M.1930-31

Âsaf'ın divan şiiri geleneği çerçevesinde aruz vezniyle yazdığı 3 matla' ve 17 müfredi vardır. Bunlardan *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla yazdığı bir matla'ı ve *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün* kalıbıyla yazdığı bir müfredi şöyledir:

*Sen güzellik şâhısın ben mülk-i aşk sultânıyım
Çeşm-i efsûnkârının dem-beste-i fermânıyım (BM.1)*

*Hat-ı tâze letâfet-bahş olur rû-yı dilârâyâ
Bakılsa revnakı evvelbahârın hep çemendendir (BM.7)*

SONUÇ

Âsaf, 20. yüzyılda yaşamış olmasına rağmen, şiirlerinin büyük bir çoğunluğunda divan şiiri geleneğine ve aruz veznine bağlı kalmıştır. 150 şiirinin 139'unu aruz vezniyle yazmıştır. Âsaf'ın yazdığı bütün şiirlerinin beyit olarak toplamı 1136'dır. Beyitlerin 979'unu aruz vezni, 157'sini ise hece vezni ile kaleme almıştır. Şiirlerinde aruz veznini hece vezninden daha çok kullanmasında almış olduğu klasik eğitimin ve bir divan şairi olan babası Yahyâ Efendi'nin tesiri vardır.

Âsaf, aruz veznini başarıyla uygulamış, şiirlerindeki aruz bahirlerine göre aruz kalıplarının kullanım oranlarının divan şiirindeki kullanım oranlarından çok farklı olmadığı görülmüş, şiirlerini daha çok *hezec* (62 şiir) ve *remel* (54 şiir) bahirleriyle yazdığı tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

- Çabuk, V. (1996). *Antakyalı Yahya Efendi divançesi*. Antakya: HAFAD Yayınları.
- Güftâ, H. (2009). 20. yüzyıl Antakyalı şairlerden Yahyâzâde Âsaf'ın şiirlerinde divan şiiri geleneği unsurları. *Hatay özel sayısı. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 41-69.
- Güftâ, H. (1999). *Antakyalı şair Yahyâzâde Âsaf*. Antakya: Mehmet Tekin yayınları.
- İnal, İ. M. K. (1930). *Son asır Türk şairleri*. İstanbul: Orhaniye matbaası.
- İpekten, H. (1989). *Eski Türk edebiyatı edebî bilgiler (Nazım şekilleri-aruz ölçüsü) 2. kısım aruz ölçüsü*. Erzurum: Fen-Edebiyat Fakültesi yayınları.
- Tuman, M. N. (2001). *Tuhfe-i Nâilî - Divan şairlerinin muhtasar biyografileri*. (Haz. Cemâl Kurnaz-Mustafa Tatçı), I, Ankara: Bizim Büro yayınları.
- Türkmen, A. F. (1939). *Mufassal Hatay tarihi*, Hatay şairleri, III, Antakya.